

DANSK SYNODE¹

INDLEDNING:

I 1967-69 blev der afholdt en klassisk synode i bispedømmet København med henblik på at implementere det 2. vatikankoncil. Deltagerne var udvalgt blandt lægfolket, søstre og præsterne. De mødtes i første omgang rundt omkring i Danmark i lokale arbejdsgrupper og behandlede forskellige emner, som div. arbejdsgrupper havde lavet udkast til. Processen sluttede med et plenarmøde på Nyborg Strand i 1969, hvor man endeligt traf beslutninger vedr. vores bispedømme, som biskoppen godkendte.

Denne synodal fremgangsmåde går tilbage til oldkirken og var også den normale måde, kirken fungerede på i Middelalderen. Det var endda kirkeretligt en forpligtelse at holde synoder ca. hvert år i de enkelte lokalkirker og i de kirkelige provinser.

Synodeinstitutionen eksisterer stadig i den aktuelle kirkeret (1983): canon 439-446, og biskoppen eller biskopperne kan indkalde til en synode, når det pastorale behov opstår. Teologien bag synodemodellen er, at repræsentanter for Guds folk samles på et sted for at lytte til Kirkens herre, som er Kirkens hoved. Det er Kristus, der ved sin hellige Ånd helt konkret skal lede kirken og ikke kirken selv eller dens embedsbærere. Og det er Guds folk som sådan, der skal vejledes af Kristus ved Helligånden.

Det er derfor ikke blot nyttigt men også meget nødvendigt, at vi som Kristi kirke lever synodalt, sådan som pave Frans har udtrykt det. Vi behøver ikke vente på bispesynodens og pavens beslutninger. Vi kan selv komme i gang med processen og evt. tilpasse den til mulige konklusioner i bispesynoden. Det er jo i første omgang vore egne pastorale problemer, der skal løses.

Hvis ikke de lokale kirker selv begynder at leve synodalt, bliver kirken aldrig substantielt fornyet. Grundlaget for den nødvendige fornyelse er apostlenes undervisning om kirken, som vi finder den i NT. Det er pave Benedikts XVI' budskab til kirken (2010).

I oldkirken talte man om, at 'kirken altid skal reformeres' (ecclesia reformanda est). Vi skal derfor løbende reformere kirken, ikke blot en gang imellem. Reformation er ikke et protestantisk begreb, men et katolsk begreb. Det er en sådan løbende reformation, der har manglet i mange hundrede år, sikkert fordi reformationen i femtenhundrede tallet løb af sporet og skabte splittelse. Den aktuelle romersk-katolske kirke genoptog først denne reformationsproces med 2. vatikankoncil. Det er først og fremmest som synodalkirke, at kirken kan blive effektivt reformeret. Reformen skal ikke komme ovenfra, men faktisk nedefra i de lokale kirker.

¹ Journeying together to evangelize. A Look at the Synodal Church of Pope Francis. By Joseph Scaria Palakeel, Asian Horizon Vol. 14, No. 1 March 2020. Pages: 119-136. En fremstilling af pave Franz synodale vision af kirken, som på vigtige punkter understøtter min forståelse af kirkens situation. Jeg savner dog en egentlig teologi om kirken. Synodality and the Roman-Catholic Church, An academic Bibliography 2013-2023, 3rd édition, by Jos Moons sj. SYNODALITY: A CHARACTERISTIC FEATURE OF THE PONTIFICATE OF POPE FRANCIS by James Joseph. Academia 22 07 2024.

DE TEOLOGISKE FORUDSÆTNINGER:

1. Lukas beskriver den lokale kirkes komponenter og struktur med fire ord (jfr. AG 2,42): 1/ apostlenes undervisning, 2/ fællesskabet (koinonia, communio), 3/ brødets brydelse og 4/ bønnerne. Alle disse betegnelser finder vi i kirkens liv – teoretisk!

Jeg stiller derfor følgende spørgsmål: Hvor finder undervisningen af menigheden sted i dag? Hvem bliver undervist? Hvem underviser? Hvordan ser fællesskabet ud? Vi bekender, at vi tror på 'de helliges samfund'? Men hvad er det? Er brødets brydelse kun eukaristien? Og bønnerne: Er det f.eks. rosenkransen og lign. bønner?

Vi skal derfor belyse det, vi kan kalde den lokale kirkes grundstruktur på basis af Bibelen.

2. Lukas og resten af NT taler om 'huskirker', dvs. hjem, hvor kirken samledes som en stor familie på 30-50 mennesker (Luk 9,14-15). Disse enkelte huskirker var som en 'storfamilie', der minder meget om det, vi i dag kalder 'menigheder'. Men det rigtige teologiske ord er kirke (=forsamling). En lokal kirke var bygget op af de enkelte husmenigheder, som til sammen kunne tælle 5000 mennesker ligesom i Jerusalem i den første tid (jfr. Ag. 4,4, se også Lukas 9,14-15).

Fælles måltider i huskirkerne var en væsentlig del af kirkens fællesskab, fordi de havde karakter af familiemåltider. Man kaldte dem senere for 'kærlighedsmåltider' (agapemåltider). 'Brødets brydelse' var en jødisk betegnelse for et måltid. Eukaristien fandt sted under disse måltider, ligesom under påskemåltidet. Undervisningen i Jesu lære fandt sikkert også for det meste sted i familierne, hvis ikke man havde større lokaler.

Den lokale kirke blev betegnet med ordet 'fællesskab' (græsk: koinonia, latin: communio²). Det græske ord for 'kirke' er 'ekklesia' (latin: ecclesia). I GT brugtes et tilsvarende ord, qahal, om de forsamlinger, som fandt sted, når Guds folk samledes: *"Så sagde Moses denne sang i påhør af hele Israels forsamling ..."* (5. Mos. 31,32). Lokalkirken er således en konkret forsamling, der har karakter af fællesskab. Den lokale kirkes karakter af at være et familiefællesskab er primær. Selve betegnelsen 'kirke' (forsamling) viser det tydeligt, og forbilledet var Guds folk i GT. En lokal kirke er en konkret forsamling.

3. I Jerusalem var det i begyndelsen de 'tolv apostle', der betjente den lokale kirke, senere fik de hjælp af de såkaldte syv "diakoner" for bedre at kunne udføre deres tjeneste. Og til sidst blev der også oprettet et 'ældsteråd' i Jerusalem, da apostlene begyndte at evangelisere rundt omkring. Når der blev tilstrækkeligt mange nye troende på et sted, konstituerede man dem som en lokal kirke med et ældsteråd, så de kunne blive en åndelig familie ligesom i Jerusalem. Modellen var den samme som i modermenigheden i Jerusalem. De ovenfor fire elementer skulle være til stede i enhver lokalkirke, og der skulle være et ledende organ: ældsterådet (AG 14,23).

4. Den universelle kirken er til stede i enhver lokalkirke, der er baseret på disse fire elementer, men den er 'fremmed' i denne verden: *"I elskede, jeg formaner jer som udlændinge og fremmede at afholde jer fra kødets lyster, som fører krig mod sjælen"* (1. Pet. 2,11). Hvis ikke vi kristne virkelig

² Trosbekendelsen: "Jeg tror på de helliges fællesskab (samfund).

ser i øjnene, at vi som medlemmer af Guds folk tilhører Guds rige, og at der er en kvalitativ forskel på denne verden og Guds verden, så vil kirken blive tilpasset denne verden. Derfor skal den altid være i en reformproces for at undgå det. Det er ikke mindst på grundlag af synoder, at denne proces kan finde sted. Kirken skal finde sin egen identitet. Men udgangspunktet er altid den lokale konkrete kirke.

Pave Clemens I skrev i 96 sit berømte brev til kirken i Korinth følgende indledning: *"Kirken, der er fremmed i Rom, hilser kirken, der er fremmed i Korinth"*. Han nævner overhovedet ikke sig selv i dette brev. Han taler på vegne af modermenigheden, der er fremmed i Rom. Sådan opfattede kirken sig selv i slutningen af det første århundrede. Det var de lokale kirker, der var udgangspunktet og ikke f.eks. embedet.

SYNODENS STRUKTUR:

I forbindelse med synoden i 1967-69 blev bispedømmet opdelt i kredse³, hvor menighederne var repræsenteret alt efter deres størrelse, sådan at der var stort set lige mange medlemmer i hver kreds. Disse kredse mødtes regelmæssigt og arbejdede med de udkast, som diverse udvalg havde udarbejdet. Der fandt en løbende udveksling sted mellem arbejdskredsene og udvalgene for at udkastene kunne blive så præcise som muligt inden plenarforsamlingen, der så havde det sidste ord med biskoppens godkendelse.

Jeg mener, at man kunne bruge den samme model for at forberede en synodal forsamling. De aktuelle valgkredse kunne måske bruges til dette formål.

Det er vigtigt ved indkaldelsen til synoden, at kirkefolket overalt føler sig inviteret til at være aktiv medansvarlig.

SYNODENS PROGRAM:

1) Hvor mange lokal kirker⁴, skal der oprettes i Danmark? I kirkens første tid i Danmark (Middelalderen) var der 8 bispedømmer (lokalkirker). Og de var samlet i en kirkeprovins med et ærkebispedømme i Lund som det ansvarlige bispedømme for provinsen.

Det er meget sandsynligt, at de romerske myndigheder vil kræve at skulle involveres i dette spørgsmål; men pointen er, at det kun er os i kongeriget Danmark⁵, der egentlig ved, hvordan vi skal være kirke. En drøftelse af denne problemstilling vil sikkert komme bag på de fleste katolikker, men netop derfor er det basalt for fornyelsen af kirken i vort område. Det er kirken i kongeriget Danmark, det nu drejer sig om!

Spørgsmålet er nemlig, hvor mange lokalkirker, der skal være i kongeriget Danmark for at grundmodellen i NT kan virkeliggøres i praksis hos os, og hvor store de skal være.

³ De nuværende valgkredse til Pastoralrådet afspejler dem.

⁴ Jeg bruger i denne forbindelse det teologiske og bibelske udtryk 'kirke' og ikke bispedømme, som er et administrativt distrikt og ikke en teologisk betegnelse for kirken på stedet.

⁵ Jeg skriver 'kongeriget Danmark' og ikke 'Danmark' for at involvere Færøerne og Grønland.

2) Hvordan skal hver lokalkirke opbygges? Den skal have en sakramental baseret ledelse: Biskop, ældste (præster) og diakoner. Sandsynligvis må der blive tale om en proces på basis af den aktuelle struktur. Men også de nuværende embedsbærere må prøve at tænke i helt nye baner. Det er primært den lokale kirke, der skal være i centrum og ikke embederne. Mange vil sikkert sige, at det er ganske umuligt at tænke i de baner. Det er ikke umuligt, men uhyre svært, fordi vi alle er opdraget med en hierarkisk opfattelse af kirken, hvor embedet er i fokus og ikke kirken som sådan (selv teologien om embedet den dag i dag afslører dette problem). Det er 'ældsterådet', der skal tage ansvaret for, at den lokale kirke fungerer ligesom modermenigheden i Jerusalem.

I dette sammenhæng skal synoden også drøfte de to grundlæggende sakramenter: dåb og firmelse. Vores teologi om firmelsen og forvaltningen af den skal virkelig gennemtænkes: Dåben gør os til medlemmer af Guds familie, til Jesu brødre og søstre. Firmelsen gør os til Jesu medarbejdere på verdens frelse, fordi vi er salvet med Helligånden. Disse to sakramenter skal derfor levendegøres, hvis kirken skal fornyes nedefra. Vi skal revidere vores praksis i dag: dåb, 1. kommunion og firmelse⁶. Se punkt 5).

3) Bibelen skal være grundlaget for både huskirkernes tro og de lokale kirkers åndelige liv. Vi skal derfor lære at læse Bibelen på den rigtige måde (jfr. pave Benedikt XVI).

4) Læreembedet skal genoprettes på lokalt niveau. Vi præster er ikke uddannet til at være 'skriftkloge', der underviser i Jesu lære (jfr. pave Benedikt XVI). Det er ikke alene (primært) børn og unge, der skal undervises af kateketer med henblik på modtagelsen af 1. kommunion og firmelse. Det er de voksne, der skal gå i Jesu 'skole' hele livet, altså også forældrene (jfr. Matth. 28,19-20).

5) I denne forbindelse må synoden også ændre rækkefølgen af disse første sakramenter. Det må nok betegnes som en nutidig fejltagelse (ca. 100 år), at man byttede om på 1. kommunion og firmelse, fordi Pius X ønskede, at børn så tidligt som muligt skulle modtage Jesus i sakramentet. En smuk og rigtig tanke, men man "glemte" firmelsen, netop fordi man ikke forstod teologisk, hvad dette sakramente betyder. Kirken har korrigeret denne "fejltagelse" i det nye ritual for dåb af voksne og børn i skolealderen (hvor mange kender det – også præster?). Se note 6. Dette afsnit handler om ny evangelisering af vore børn.

6) Kirken i det danske kongerige består af mange indvandrere fra hele verden. Naturligvis skal deres egne folkelige og sproglige traditioner respekteres, men kirken er først og fremmest 'katolsk', dvs. et fællesskab af alle folkeslag, der er kommet til tro på Kristus. Denne problematik skal også åbent behandles på en synode: Hvordan bliver alle lokalkirkerne effektivt 'katolske'?

7) Det ville være meget gavnligt, hvis vi oprettede en såkaldt 'kirkeprovins' af de lokale kirker, så de udgjorde et fællesskab med hinanden og kunne afholde regelmæssige synoder vedr. de overordnede og fælles problemer.

8) Vores forhold til de øvrige nordiske kirker skal også på dagsordenen. I Middelalderen var der et ret tæt bånd mellem de lokale kirker i Norden. En bispekonference kan ikke erstatte et fællesskab

⁶ Det nye ritual for voksne og børn i skolealderen (1975), dansk 2004: Dåb, firmelse og 1. kommunion under samme messe.

mellem de nordiske katolske kirker, for det er kun biskopperne, der har fællesskab med hinanden og ikke kirkerne.

AFSLUTNING:

Jeg har ikke villet komme ind på alle andre legitime pastorale problemstillinger, kun på det basale, nemlig hvordan genopretter vi den apostolske model for en katolske kirke. I selve processen drejer det sig ikke om, hvad vi hver især mener, men om i fællesskab at lytte til Helligånden i bevidsthed om, at kirken er Kristi kirke ikke blot teoretisk men også i praksis. I en synode deler vi med hinanden, hvad vi individuelt opfatter som Kristi vilje, så vore beslutninger svarer til urmodellen i Jerusalem (år 49): *"Helligånden og vi har besluttet ..."* AG 15,28.

På baggrund af de i note 1 citerede studier vil jeg understrege den teologiske sandhed om kirken: Den er ikke primært universel. Katolsk betyder ikke et internationalt fællesskab med en overordnet central ledelse. Katolsk betyder, at Kristi kirke er for alle folkeslag. Grundmodellen er den lokale kirke som ovenfor beskrevet. De lokale kirker udgør også en familie med en af de lokale kirker som modernemighed ("kirken, der er fremmed i Rom"). Det er modellen i den første kirke og i oldkirken. Den teologiske betydning af synodalitet har som grundlag 'den lokale kirke' og ikke den universelle kirke.

22 07 2024, III

LM